

Nr 58.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 61 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, m. m.

Genom en den 8 oktober 1948 dagtecknad proposition, nr 312, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) L a g

angående ändrad lydelse av 61 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 61 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 om fattigvården¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

61 §.

1 mom. Vill fattigvårdsstyrelse — — — fattigvårdsstyrelsen delgivet.

Vid ansökningen — — — böra bifogas.

Sedan Konungens — — — av ansökningarna.

Konungen må när skäl därtill äro förordna, att ansökning som här avses skall av Konungens befallningshavande upptagas till prövning, ändå att den göres senare än i första stycket sägs. Över sådan ansökning meddelar Konungens befallningshavande beslut så snart ske kan.

När skäl därtill äro må ansökning som här avses upptagas till prövning, ändå att den göres senare än i första stycket sägs. Finner Konungens befallningshavande så ej böra ske, skall frågan härom underställas Konungen. Över ansökning, som upptages till prövning i den ordning nu sagts, meddelar Konungens befallningshavande beslut så snart ske kan.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 61 § 1 mom. se SFS 1936: 265.

2) **L a g****om ändrad lydelse av 21 § bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382).**

Härigenom förordnas, att 21 § bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

21 §.

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader för förskott som belöpa å visst budgetår (den 1 juli—den 30 juni), skall göras före utgången av därefter följande budgetår. *Konungen må dock, när skäl därtill äro, förordna, att ansökning skall av länsstyrelsen upptagas till prövning, ändå att den göres senare. Ansökning avfattas enligt fastställt formulär.*

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader för förskott som belöpa å visst budgetår (den 1 juli—den 30 juni), skall göras före utgången av därefter följande budgetår. När skäl därtill äro *må dock ansökning* upptagas till prövning, ändå att den göres senare. *Finner länsstyrelsen så ej böra ske, skall frågan härom underställas Konungen. Ansökning avfattas enligt fastställt formulär.*

Sedan länsstyrelsen — — — beviljat belopp.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Det föreslås, att länsstyrelse skall äga att, när skäl därtill äro, upptaga till prövning ansökning om gottgörelse av statsverket för utgiven fattigvård och utgivna bidragsförskott, även om ansökningen göres senare än som är föreskrivet. För närvarande kräves Konungens förordnande för att sådan ansökning skall kunna prövas. I viss anslutning till vad sålunda hittills gällt, föreslås vidare att om länsstyrelsen anser ansökningen icke böra upptagas till prövning, länsstyrelsen skall underställa Konungen frågan om så bör ske.

Den föreslagna ändringen i fattigvårdslagen medför automatiskt, att motsvarande regler komma att gälla beträffande ansökning om gottgörelse av statsverket för utgift för barn, som omhändertagits enligt barnavårdslagen.

Decentraliseringsutredningen har i en med nr 14 betecknad, till socialdepartementet överlämnad promemoria angående återställande av försutten tid i vissa ärenden rörande statsbidrag m. m. bland annat berört vissa bestämmelser i lagen om fattigvården, barnavårdslagen och bidragsförskottslagen samt därvid föreslagit decentraliseringsåtgärder.

Över decentraliseringsutredningens promemoria såvitt denna angår nu förevarande författningsändringar ha efter remiss yttranden avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ävensom svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. I samtliga sålunda avgivna yttranden tillstyrkas de av decentraliseringsutredningen föreslagna ändringarna i fattigvårdslagen och bidragsförskottslagen eller lämnas förslagen utan erinran.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i frågan anfört bland annat följande.

»De gällande reglerna om rätt för Kungl. Maj:t att återställa försutten tid i fråga om ansökning om gottgörelse av staten infördes i fattigvårdslagen år 1936 och i bidragsförskottslagstiftningen år 1941. Kungl. Maj:ts dispensrätt begränsades därvid icke till sådana fall, i vilka laga förfall kunde sägas föreligga, såsom från vissa håll föreslagits, utan man valde att giva Kungl. Maj:t en diskretionär prövningsrätt i varje särskilt fall. Sedan dess har årligen till Kungl. Maj:t inkommit ett icke obetydligt antal ansökningar om dispens jämlikt ifrågavarande bestämmelser. Under år 1947 behandlades i socialdepartementet tillhoppa 25 dylika dispensärenden enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna samt 73 enligt bidragsförskottslagen. För tiden 1 januari—30 september 1948 äro motsvarande tal 17 respektive 32. Vid prövningen av ansökningar av ifrågavarande slag har Kungl. Maj:t ställt jämförelsevis små krav på de åberopade skälen, då billigheten ansetts tala för att försummelse att iakttaga den lagstadgade tiden icke borde medföra förlust av möjlighet till gottgörelse. I vissa fall, där försummelsen ansetts vara mera väsentlig, har i Kungl. Maj:ts beslut intagits en särskild erinran om vikten av att i fortsättningen ingiva dylika ansökningar inom stadgad tid. Endast i undantagsfall har dispens icke beviljats. Samtliga de under år 1947 prövade ansökningarna hava sålunda bifallits. Under år 1948 har en dispensansökning jämlikt 61 § 1 mom. lagen om fattigvården avslagits, medan övriga bifallits.

Med hänsyn till mängden av de ärenden av ifrågavarande slag, vilka årligen komma under Kungl. Maj:ts prövning, samt ärendenas beskaffenhet, synes det mig önskvärt, att en förenkling av förfarandet beträffande dessa ärenden kommer till stånd. På de allmänna grunder som decentraliseringsutredningen anfört torde bestämmelserna om fatalietid i 61 § 1 mom. lagen om fattigvården och 21 § bidragsförskottslagen alltjämt böra bibehållas. Det

i några yttranden framkastade förslaget att bestämmelser om tidsfrister för ingivande av ansökan om bidrag eller gottgörelse av statsmedel böra utbytas mot föreskrifter av innehåll att sådan ansökning *bör* vara ingiven inom viss tid synes mig på här förevarande område icke lämpligt. I enlighet med utredningens förslag böra emellertid bestämmelserna ändras på sådant sätt, att det i framtiden skall ankomma på länsstyrelserna att själva pröva ansökningar om återställande av försutten tid. Härför talar särskilt att man därigenom skulle vinna att ärendena kunna snabbare avgöras. Liksom utredningen finner jag anledning saknas att skärpa det nu uppställda kravet för att dispens skall kunna medgivnas så att därför skulle fordras »särskilda skäl» eller »synnerliga skäl». Visserligen kan man icke bortse från den omständigheten, att den föreslagna decentraliseringen kan komma att medföra en viss ökning av försummelserna, men farhågorna härför böra ej överdrivas. En sökande, som försuttit den stadgade tiden, har ju nämligen icke en ovillkorlig rätt att få sin ansökan prövad i sak, utan länsstyrelsen kan vägra att upptaga ansökningen till prövning. I enlighet med den praxis som i förevarande ärenden hittills tillämpats av Kungl. Maj:t bör emellertid sådan vägran ifrågakomma endast när en särskilt hög grad av försumlighet kan anses föreligga.

Vad angår rätten att fullfölja talan när länsstyrelse vägrat att upptaga för sent gjord ansökan till prövning är jag ense med utredningen därom att den överprövning av beslutet, vartill möjlighet bör finnas, bör göras av Kungl. Maj:t i statsrådet. På sätt anförts i ett yttrande synes emellertid dispensfrågan icke lämpligen böra bringas under Kungl. Maj:ts prövning besvärsvägen, då här är fråga om ett rent diskretionärt avgörande. Enär det vidare synes kunna förväntas att frågan huruvida ansökningen skall upptagas till prövning i flertalet fall kommer att dragas under Kungl. Maj:ts bedömande, när länsstyrelse ansett förutsättningar därför ej föreligga, vill jag föreslå att i dylikt fall länsstyrelsen skall underställa Kungl. Maj:t detta spørsmål. Härigenom torde ytterligare tidsutdräkt med den eventuella sakprövningen bäst undgås.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 312.

Stockholm den 18 november 1948.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck, Forslund, Wistrand, Nils Elowsson, Hallagård, Uhlén och Carl Eric Ericsson;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hagård, Ryberg, fru Johansson i Norrköping, herrar Larsson i Östersund, Jacobsson i Igelsbo, Lundberg och Andersson i Alfredshem.